

Leto X.

Številka 6.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. MAKSO PIRC.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1894.

VSEBINA.

1. <i>Kavčnik</i> : O pooblaščenji v načrtu novega civ. postopnika	161
2. Načrt zakona o čeku	167
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a)</i> Le na borzah ob borznih urah skleneni poslovi glede javnih vrednot so borzni poslovi	170
<i>b)</i> Utrditvena pravda. Dopustnost glavne prisege	176
<i>c)</i> K malotnemu postopku	181
<i>d)</i> Dvorni dekret z dne 23. avgusta 1819, št. 1595. z. j. z. posebno § 6. istega velja tudi za razpravljanje o začasnem odločenem bivališči in odločeni preskrbi zakonskega družeta	182
Kazensko pravo: Paznika prisilne delavnice smatrati je uradnikom po smislu §-ov 101. in 153. k. z.	183
4. Iz upravne prakse:	
<i>a)</i> Strankam, katere se v smislu §-a 43. privilegijskega zakona z dne 25. avgusta 1852, št. 184. drž zak. in §-a 35. izvršilnih propisov k temu zakonu zavrnejo na pravdno pot, se ne more določiti rok, v katerem bi jim bilo dognati privatnopravne zahteve	184
<i>b)</i> Povrnitev troškov zastopstva v političnem, posebno vodopravnem postopanju	185
5. Književna poročila	187
6. Razne vesti	189
7. Pregled pravosodstva	191

O pooblaščenji v načrtu novega civ. postopnika.

Tvarina o pooblaščenji je mimo sedanjih zakonitih določil v načrtu bistveno drugačna. Zadevajo pa premembe osebe pooblaščenec in njih zastopanje, potem pa tudi vsebino pooblastila.

Govoriti bode torej I. o pooblaščenjih in njih zastopanju, II. o pooblastilih.

I. Kot pooblaščenji zastopati bodo smeli stranke 1.) odvetniki, 2.) beležniki, 3.) navadni pooblaščenji. Beležnike je sicer prištevati navadnim pooblaščenjem, a vendar je v načrtu nekaj določil, ki se tičejo njih izrecno, tako da se nekako sme govoriti o njih kot posebnih pooblaščenjih.

1. Odvetniki so seveda v prvi vrsti v zastopanje strank poklicani. Izključeni od zastopanja v pravnem postopanju niso, kar je samo ob sebi umevno. Kar pa je manj umevno, to je določba v izvršilnem postopku, da odvetnik ne sme biti sekvester. Tu izločen je torej iz občnega pravnega zastopanja uprav isti element, kateremu je v prvi vrsti izročeno ožje, strokovno zastopanje, namreč zastopanje v pravnih. Umevno je, da bode ta anomalija našla odpor v odvetnikih. Odvetniška komora dunajska, do katere se je za mnenje o načrtu obrnila vlada, obeča tak odpor, a ne samó proti tej točki, ampak tudi proti dopustitvi navadnih pooblaščenec v obsegu načrta. Tudi graška odv. komora sklenila je spomenico v tej zadevi. Obvezno je odvetniško zastopanje glasom §-a 27. načrta v postopanju pred sodnimi dvori I. instancije in višjih instancij in prav tako mora glasom §-a 75. št. 3. tudi spise na sodne dvore podpisati odvetnik. Izjeme pa so:

- a) po §-u 27. odst. 2. za spore o zakonu (Ehestreitigkeiten), potem za pravdne čine, ki se vrše pred predsednikom

sodišča ali senata, potem pred sodnikom, kateremu se dotični* čin zaukaže (beauftragter Richter), ali se ga za izvršitev naprosi (ersuchter Richter)¹⁾ ter za izjave in čine, ki se vrše v sodni pisarni²⁾ („Gerichtskanzlei“. — Nemški civ. pr. red ima izraz „Gerichtsschreiberei“.)

- b) Ako je beležnik ali za sodni urad vsposobljena, in sodniško nameščena oseba stranka v pravdi, ni treba jej nikjer odvetniškega zastopanja (§ 28.) in na spisih tudi odvetnikovega podpisane ne (§ 75. št. 3).

Znamenito je, da se ta določba v načrtu 1881. l. ne nahaja. Motivi k temu načrtu pravijo: „die jetzt zu Gunsten der für das Richteramt befähigten Personen bestehende Ausnahme vom Advokatenzwange wurde auf das Verfahren über Klagen wegen der von Richtern in Ausübung ihrer Amtswirksamkeit begangenen Rechtsverletzungen beschränkt. Eine weiter gehende Aufrechterhaltung dieser Ausnahme wäre mit der Natur des mündlichen Verfahrens schwer in Einklang zu bringen. Dieses Verfahren lässt die Verschiedenheit der für den Richter und Advokaten erforderlichen berufsmässigen Vorbildung und praktischen Eignung schärfer hervortreten, als das schriftliche Verfahren. Im letzteren Verfahren kann auch die wenig angemessene Erscheinung nicht eintreten, dass ein Richter in Person vor seinen Berufsgenossen als Partei gegenüber dem vom Advokaten vertretenen Gegner handelt. Die Rücksicht auf das zuletzt berührte Verhältnis zeigt, dass die Aufrechthaltung des Advokatenzwanges nicht bloss aus dem Gesichtspunkte der individuellen Befähigung zur Prozessführung beurteilt werden kann. Wenn man übrigens diese Frage auch nur aus diesem Gesichtspunkte beurteilen wollte, so könnte man die Qualifikation zum Richteramte doch nicht unbedingt als mit der Qualifikation zur Advocatur identisch behandeln. Der Beruf des Advokaten ist zudem nicht bloss ein spezieller, sondern auch ein professioneller und es scheint kein Grund dafür zu sprechen, den für das Richteramt befähigten

¹⁾ „Beauftragter Richter“ je član senata, pri katerem teče dotična pravda, „ersuchter Richter“ pa je sodnik kakega drugega sodišča.

²⁾ Načrt z leta 1881. prišteva v §-u 100. tem izjemam tudi amortizacijsko postopanje.

Personen das Recht einzuräumen, in die dem Advokaten ausschliesslich vorbehaltenen Berufssphäre einzugreifen.“

Na čisto drugem stališču je sedanji načrt. Sodniški izpit sam ob sebi sicer tudi še ne zadostuje za samosvoje zastopanje pred sodnim dvorom, ampak mora dotična oseba nahajati se v sodni službi, ker more — kakor pravijo motivi — le tedaj poznati vse oblike pravednosti, ki so v postopanju pred sodnimi dvori jako komplikovane. In ker se isto poznanje oblik pričakovati sme tudi od beležnikov, zatorej se tudi njim dopušča samosvoje zastopanje, kar doslej ni bilo.

- c) Ako stranka prosi za pravico revnih, v činih, v dosego te pravice propisanih, ni treba odvetniškega zastopanja (§ 72. odst. 3.).¹⁾
- d) Če je za kako pravno zadevo dogovorjeno razsodišče in stranka v določenem roku ne naznani razsodnikov, kolikor jih ima imenovati vsled pogodbe, določi jih sodišče na predlog nasprotnikov. Za ta predlog tudi v postopanju pred sodnim dvorom ni treba odvetniškega zastopanja (§ 620.).²⁾
- e) Kakor uže povedano, je v postopanju pred višjimi instancijami treba vseskozi odvetniškega zastopanja. Druga instancija za pravde pred okrajnimi sodišči so sodni dvori I. instancije ³⁾ kot vsklicna sodišča, za pravde, ki se uže v I. instanciji vrše pred sodnimi dvori, pa višja deželna sodišča. Imenujejo se vsklicna sodišča (Berufungsgerichte)⁴⁾. — Proti sodbam vsklicnih sodišč dovoljena je, razen v bagatelnem postopku (§ 522.) in razen proti soglasnim sodbam prvih dveh instancij, ako se reviduje le zarad baje napačnega pravnega presojevanja pravnega predmeta (§ 524.) — revizija na najvišje sodišče.⁵⁾ Pravni lek proti odlokom (Bescheide) in ukrepom (Beschlüsse) sodišč, bōdisi prve,

¹⁾ Tako tudi v načrtu 1881. l. (§ 122.).

²⁾ V načrtu 1881. l. se ta določba ne nahaja.

³⁾ Načrt 1881. l. imenuje vse sodne dvore I. instancije „Landesgerichte“.

⁴⁾ Pravni lek proti sodbam „deželnih sodišč“ na višja deželna sodišča imenuje načrt 1881. l. „Revision“.

⁵⁾ Načrt 1881. l. imenuje ta pravni lek proti sodbam deželnih kot vsklicnih sodišč „Revision“, proti sodbam višjih deželnih kot vsklicnih sodišč pa „Oberrevision“.

bodisi druge instance, je utok (Recurs), ki proti soglasnim odločbam prve in druge instance nikdar ni dovoljen (§ 549).

Vsklic zasnuje se z vsklicnim spisom (Berufungsschrift) in se mu more odgovoriti s protispisom. Le-ta spisa morata imeti podpis odvetnika. V postopanju pred okrajnimi sodišči pa se ondi, kjer nista nastanjena vsaj 2 odvetnika, sme prijaviti vsak teh spisov na sodni zapisnik ¹⁾ (§-a 482. in 486.). Tu torej ni treba odvetniškega zastopanja.

V revizijskem postopanju pa morata tudi spisa imeti vedno podpis odvetnika (§ 526. št. 4.).²⁾

Gledé rekurza pa določa § 541., da pred okrajnim sodiščem sme stranka, katero ne zastopa odvetnik, prijaviti rekurz v zapisnik, a pismeno vložene rekurze mora vedno odvetnik podpisati. Rekurz sme se torej tudi v krajih, kjer sta vsaj dva odvetnika, prijaviti na zapisnik, ako stranka nima odvetniškega zastopstva.³⁾

Pred okrajnimi sodišči odvetniško zastopanje ni nikjer obvezno. Le tedaj, ako vrednost predmeta znaša nad 500 gl. (torej od 500 – 1000 gl.), sme stranka, ako si hoče privzeti zastopnika, na krajih, kjer sta nastanjena vsaj 2 odvetnika, le odvetnika pooblastiti.

Posebna določila o zastopanju odvetnikov nahajajo se v propisih o pravici revnih. V prvo opomniti je, da je možnost, doseči pravico revnih, v načrtu mimo sedanjih določil zelo razširjena. Vsakdo, ki bi s plačevanjem stroškov, s pravdo združenih, oškodoval svoje in svoje obitelji preživilo (Unterhalt), more doseči pravico revnih (§ 62.). Običajni dnevni zaslužek ne bode več merilo. Vsled tega bodo pravice revnih v pravnih jako pogoste. Ako zakon propisuje odvetniško zastopanje (Anwaltszwang) ter v slučajih, da je treba tožbo vložiti pri so-

¹⁾ V načrtu 1881. l. se ta določba ne nahaja, temveč se v §-u 481. zapoveduje „die Berufung wird unter Vertretung eines Advokaten durch Ueberreichung der Berufungsschrift“ etc. in § 483. tega načrta določa, da se mora v vsklicnem spisu nasprotnik pozvati, da k ustni razpravi pride z odvetnikom.

²⁾ Tako tudi v načrtu 1881. l. revizija in nadrevizija (§-a 519 in 531.).

³⁾ Načrt 1881. l. pa neomejeno dopušča rekurze na zapisnik v postopanju pred okrajnimi sodišči (§ 548.).

dišči izvan bivališča revne stranke, sme le-ta zahtevati, da se ji v brezplačno obrambo pravic postavi odvetnik kot zastopnik (§ 63. št. 3.).

Poslednje navedena določba — ki se v načrtu 1881. l. ne nahaja, — ni popolnem jasna. Iz besedila „oder die Klage bei einem Gerichte ausserhalb des Wohnsitzes der armen Partei angebracht werden muss, das Recht zu begehren, dass für sie — — ein Advokat bestellt werde“, ne more se določno posneti, ali ima to pravico tudi toženec, ako je tožen izvan splošne svoje sodnosti, ali pa samo tožitelj, ako mora tožbo vložiti izvan svojega bivališča. Besedilo pač bolj govori za drugo navedeno razlago. Iz besedice „muss“ pa brezdvomno sledi, da pristoji ta pravica le v slučajih izključne (ne tudi izborne, elektivne) sodnosti. Uprav to pa je obžalovati. Znano je, da so distančne pravde, zasnovane na podlagi „fori contractus“, uprav malim obrtnikom in takozvanemu četrtemu stanu silno pogubne. Res da bodo po načrtu o jurisdikciji take pravde nekoliko omejene, ker bode treba forum contractus vedno izrecno dogovoriti in res tudi, da bode po zakonu proti kupu na odplačila forum contractus celó izključen. Ali distančnih pravn bode še vedno dovolj. Tako n. pr. se bode mesto odplačil dogovoril daljši plačilni rok in forum contractus bode mogoč. Želeti bi torej bilo, da bi tudi tožencu in to v slučajih ekskluzivne in elektivne sodnosti, bila pravica do zastopnika revnih dovoljena. To bi bilo važnega, socialno-političnega pomena.¹⁾ Seveda pa bi se s tem odvetništvo preveč obremeniti ne smelo. Trebalo bi pač ugodnejših določil, kakor so ona v §-ih 63. št. 4. in 70. namreč, da samo gotove izdatke povrne odvetniku država in da sme odvetnik v slučajih, da pravdo dobi, ves svoj ekspensar iztirjati neposredno od protivnika.²⁾

¹⁾ V permanentnem odseku se to vprašanje po glasu poročil v dnevnikih ni natančneje razmotrivalo. Stavil se je pač predlog, da v slučajih, da ima jedna stranka pravico revnih, tudi nasprotniku ni treba plačevati pristojbin in kolekov. Ali ta predlog, ki je bil odklonjen, ne dotika se predstoječe navedene stvarine.

²⁾ Odvetnikom jako ugodna določba pa je ona v §-u 71. Če se revni stranki pravica revnih zaradi vzrokov, ki so obstojali uže začetkom pravde, odvzame (ne tudi če ta pravica ugasne, n. pr. da stranka pride tekom pravde do premoženja), naloži se stranki pod izvršilom, da poplača v prvi vrsti gotove izdatke in pristojbine (ekspensar) odvetnika, za tem še le koleke in sodne pristojbine.

Nekaka utesnitev odvetniške avtonomije nahaja se v določbi §-a 66. Ako kaka stranka meni, da ima pravico do zastopnika revnih, mora dotično prošnjo vložiti pri sodišči pravde. Sodišče odloča o njej in ako jej ugodi, določi odvetniška komora zastopnika ¹⁾. Po §-u 16. odst. 3. odv. reda pa odvetniška komora tudi o prošnji za zastopnika revnih odloča.

Kazni, katere se specijelno odvetnikom naložiti more, določene so v §-ih 49. in 194. V prvem se določa, da mora odvetnik povrniti tiste stroške, katere je provzročil s svojo malomarnostjo ali krivdo ²⁾ ter tiste stroške, ki so narasli vsled ne k stvari spadajočih navedeb in nepotrebnih obširnostij v spisih ³⁾. V §-u 194. pa se propisuje, da je odvetniku naložiti globo (Ordnungsstrafe), ako je mej ustno razpravo navel kako dejansko okolnost, ali kak dokaz, kateri bi rešitev pravde zavlekel in se sodišče uveri, da je to uprav zarad zavlačenja storil.

2. Beležniki. Ti so, kakor uže omenjeno, uvrščeni med navadne zastopnike. Ugodnost zanje je, da jim v svojih lastnih pravnih pred sodnimi dvori ni treba zastopnika odvetnika, kar sem uže zgoraj pod *b)* omenil. S tem, da je kot navadnim pooblaščencom dovoljeno jim zastopanje, odpravljena je dosedanja, v praksi po pravici malo spoštovana, ugledu beležniškega poklica kvarljiva določba, da sme zastopati stranke le tedaj, če si v tem ne išče pridobitka. Posebna določba o beležniški intervenciji nahaja se v propisih o razsodišči (Schiedsgericht.) Poziv stranke do nasprotnika, da voli razsodnika, dostavlja pošta, ali pa beležnik ⁴⁾ (§ 619.). Tako dostaviti je tudi razsodni izrek (§ 630.). Shraniti je razsodni izrek, če dotične osebe stranki nista določili, ali če je umrla, ne da bi določili kako drugo, pri beležniku.

Stroški pravde morajo se beležniku — drugače kakor navadnemu zastopniku — priznati prav tako, kakor odvetniku, bodisi po tarifu, bodisi po prostem preudarku sodišča (§-a 41. in 42.).

Kavčnik.

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ Tako tudi v načrtu 1881. l.

²⁾ Permanentni odsek je določil „grobes“ Verschulden.

³⁾ Permanentni odsek je to določbo popolnem črtal.

⁴⁾ Po načrtu 1881. l. dostavlja ta poziv dostavni uradnik (Zustellungsbeamte) ali pa beležnik.

Načrt zakona o čeku.

Vse soglaša v tem, da treba v trgovini uže jako udomačeno in razširjeno prometovanje s čekom potom zakona osigurati in razširiti, tembolj, ker bode po regulovanji valute v prometu treba namestka za trdi denar. V bistvu našel je državnemu zboru predloženi načrt dotičnega zakona z večine priznanje, o posamičnih, pač tudi kardinalnih točkah, so mnenja različna. Najbolj laskavo izreka se o načrtu Grünhut v „Neue Fr. Presse“ z dne 19. majnika 1894. l., popolnem zavrže pa ga Canstein v „Tagespost“ z dne 23. majnika t. l. Prvi pravi: . . . „dieser Entwurf als ein vortreffliches legislatives Elaborat nur mit ungemischter Genugthuung zu begrüßen ist“ in . . . „Wenn der vorliegende, mit grosser juristischer Eleganz abgefasste Entwurf Gesetzeskraft erlangt, so ist zu hoffen, dass er im gesammten Verkehrsleben allmählig eine Reform von unbestreitbarem Nutzen herbeiführen und das Publicum an den Gebrauch des Cheks und an das Bankdepot allgemein gewöhnen werde.“ Canstein pa ga, primerjajoč z dotičnimi zakoni v družih deželah, imenuje naravnost „eine Todtgeburt“.

Člani enkete, katerej so se predložila posamična vprašanja, izrekli so se o načrtu različno, kakoršnega mnenja je pač bil kedo o dotičnem vprašanji. —

Vodilna misel v načrtu je, da mora dolžnik, ki upniku izdá ček, pri potegnencu (dem Bezogenen) imeti dovolj velik depozitum in da upnik pri potegnencu zamore v kratkem roku dobiti plačilo, ozir. v clearing-prometu pri potegnjeni banki prenesti v čeku navedeno svoto od dolžnikovega dobra (Guthaben) na svoje dobro. Glavni temelji čeku so torej: depozitum izdajatelja čeka pri potegnencu, kratek rok za prezentacijo čeka in „da ček mora biti plačilen na vidik“ (auf Sicht).

Ček se more glasiti na imé (Namens-Recta-Chek), na imetelja (Inhaber) ali na ordro (Ordre-Chek). Enketa se je z veliko večino izrekla, da se pridrže vse tri vrste čeka.

Mimo menice je torej novost, da se bode ček smel glasiti tudi na imetelja. V trgovskem prometu bodeta pač najbolj navadna ta ček in (vsled možnosti indosovanja) ček na ordro.

Največ spora provzročajo te-le določbe načrta:

1.) Z izročitvijo čeka upniku ugasne prvotna tirjatev, tako, da upnik iz prejšnjega naslova izdatelja čeka ne more tožiti, ampak ima tožbo le na podlagi čeka. To velja tudi za razmerje mej indosantom in imeteljem čeka. Boljše bi bilo, da bi se imetelju čeka dala fakultativna pravica, ali na podlagi čeka potom regresa, ali pa na podlagi prvotnega pravnega razmerja tožiti izdajatelja oz. indosanta čeka (Strauss v Jur. Blätter št. 19. in Grünhut v prej navedenem članku.)

Regres na podlagi čeka pa pridobi imetelj čeka le, ako izpolni gotove formalitete (prezentacija v plačilo in protest, ako ni plačila), zastara pa regresna pravica v treh mesecih, ako je ček plačilen v Evropi, sicer pa v šestih mesecih.

2.) Pasivno zmožnost za ček imajo po načrtu jedino le banke, hranilnice in drugi pod javnim nadzorstvom stoječi zavodi. Ta določba bode težko obstala, ker proti njej govorijo zakoni družih dežela, in se z veliko večino proti njej izraža dnevno časopisje ter so proti njej izjavili se skoro vsi člani enquete. Jedino le izvedenec Herz izrazil se je za proponovano določbo, češ, da si prav lahko misli zelo razširjeni promet s čekom, ako bi tudi le dve firmi s potrebnimi podružnicami bili v celej državi pasivno za ček sposobni. Skoro gotovo pa je, da bode tudi vsem bankirjem podelila se pasivna zmožnost za ček.

3.) Po načrtu sme se ček, ako se še ni izročil prejemniku plačila, in potem po preteku prezentacijskega roka preklicati.

Enketi predložilo se je vprašanje, če naj izdatelj čeka pred pretekom prezentacijskega roka preklicati sme, in velika večina izjavila se je proti preklicu. Proti preklicu je tudi Grünhut l. c.

4.) Če je izdatelj izdal ček, ne da bi ob izročitvi (Aushändigung) čeka pri potegnencu imel dovolj depozita, plača razen čekovne svote v vsakem slučaju imetelju čeka kazen v visokosti 5% čekovega zneska in provzročeno škodo. Enketa izrekla se je za znižanje kazni, mnogo pa jih je bilo proti vsaki kazni.

5.) Ako potegnenec izplača ponarejen ali prenarejen ček (falscher, verfälschter Chek), odgovoren je za škodo izdatelj čeka. Odpor proti tej določbi je skoro da splošen (Strauss, Grünhut l. c.) Unger v svojem predavanji „Handeln auf fremde Gefahr“ zahteva, da ima škodo za izplačani ponarejeni ček trpeti potegnenec.

za prenarejeni pa izdatelj, češ da pri ponarejenem čeku nedostaje mandata, pri prenarejenem čeku pa je mandat, kajti mandant je ček v resnici izdal in če vsled prenarejenja (n. pr. prenaredba nakazane svote v višjo svoto) nastane škoda, trpeti o ima mandant. Po pravici ugovarja se tej Ungerjevi trditvi, da potegnena banka ne deluje le v interesu in na nevarnost mandanta, ampak eminentno tudi v lastnem interesu, kajti banka za dobiček prometuje s čeki. V enketi se je splošno trdilo, da se v praksi ponarejeni in prenarejeni čeki zelo redko nahajajo in da je tehničnih priprav dovolj, da se lahko preprečijo. Reči se sme, da communis opinio je: Škodo za izplačanje ponarejenega in prenarejenega čeka trpeti ima potegneneč.

6.) Ako izdatelj pride v konkurz, odreči mora potegneneč izplačanje čeka (oz. preračunjenje v clearing-prometu), ter mora lastnik čeka v konkurzu svojo tirjatev iz čeka oglasiti. Tudi tu se splošno zahteva, da je to določbo odstraniti in ne gledé na konkurz dopustiti izplačevanje čekov do visokosti izdajateljevega depozita.

7.) V fiskaličnem oziru imel bode ček po načrtu nekaj olajšav mimo menice. Splošno mnenje pa je, da je ček, ako naj se udomači in razširi v trgovskom prometu, vsaj začetkom oprostiti vsake pristojbine.

Grünhut pravi v navedenem svojem članku, da z načrtom hoče zakonodavec ne le zato, da se v prometu namesti trdi denar, ampak tudi zato uzakoniti ček „weil er der mit dem Chek, nicht auch mit dem Wechsel verknüpften wirtschaftlichen Sitte Eingang verschaffen will, dass Jederman nur soviel Bargeld unfruchtbar zu Hause liegen lasse, als für seine täglichen und normalen Bedürfnisse notwendig erscheint, den Ueberschuss aber bei einer Bank, Sparkasse, einem Bankier hinterlege, um auf Grund dieses Depots Cheks ausstellen zu können.“

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Le na borzah ob borznih urah skleneni poslovi gledé javnih vrednot so borzni poslovi.

Tožbenemu zahtevku c. kr. priv. av. kreditnega društva za trgovino in obrt: »Toženec I. I. Str. dolžan je plačati tožiteljici v 14 dneh pod eksekucijo za nakupovanja in prodajanja javnih vrednot, izvršena vsled naročil in na njegov račun na Tržaški borzi, znesek 19.066 gl. 25 kr. s 6% obrestmi od 4. februvarija 1887. l. dalje ter povrniti pravdne troške« — ugodilo je deželno sodišče v Trstu z rzsodbo z dne 22. marcija 1893, št. 84/808 iz le-teh razlogov:

Obe stranki soglašata v tem, da je l. 1886. in 1887. tožiteljica izvršila vsled raznih od toženca dospelih jej naročil razne nakupe in prodaje javnih vrednot in sicer v svojem imenu, toda na račun toženca. Opiraje se na konečni račun in na priloge, nanašajoče se k istemu računu, dokazuje tožiteljica, kako je toženec vsled teh poslovanj ostal tožiteljici dolžan 19.066 gl. 25 kr. ter zahteva plačilo te svote. V svojej dupliki priznal je sicer toženec, da se iz priloženih dveh računov pokazuje, da je tožiteljica njegova upnica za 19.066 gl. 25 kr., toda razlikovati hoče v obeh računih zneske vpisane vsled resnično izvršenih plačil in vsled resnično izvršenih predujemov od onih zneskov, ki so se vpisali vsled tako zvanih livrejskih diferencij nastalih iz nedopustnih in tožiteljici povsem prepovedanih poslovanj, trdivši, da vsa vtožena svota izvira izključno iz diferencij a livree in opiraje se na določila §-ov 1267., 1271. in 1272. obč. drž. zak., po katerih ne more imeti tožiteljica nikakoršne tožbene pravice, zahteva, da se tožba povsem odbije. Res je sicer, da zakonodavec nima nikakoršnega povoda podpirati trgovini nikakor ne koristne pogodbe o stavi in igri in obremenjevati s takimi pravdami sodišča, obložena z važnejšimi poslovi in vsakdo, ki pozna in ki mora poznati zakon (§ 2. obč. drž. zak.), vedel se bo čuvati in zadošča naravna previdnost, da ne igra z osebo, ki sne svojo besedo. To omenivši in naj bi tudi res bilo, kar trdi toženec, da je v zadnjih mesecih 1886. l. pritiskala na borzah

dunajska zadruga bankirjev in da so vsled vplivov te zadruga avstrijsko-ogerske vrednote, ki so preje menjavale skoro neznatno svoje cene, meseca decembra 1886. l. in meseca januarija 1887. l. nenadoma padle za več nego deset od sto, ne more se trditi, da se imajo vsi poslovi gledé javnih vrednot, sklenjeni na borzah na rok (a termine) smatrati kakor poslovi na rok in vsled tega kot aleatorne pogodbe. Toženec priznal je resničnost zneskov prijavljenih mu po tožiteljici in vpisanih vsled toženčevih pisem priloženih repliki, ni tajil podpisov na priloženih pismih in priznal, da je od tožiteljice dobil priložena poročilna pisma. V poslovih navedenih v omenjenih listinah, ne nahaja se uže po naravi svoji ona namera, ki bi stvarjala sama po sebi stavo ali igro, kajti namera tesno sklenjena z vsakim poslom kupovanja in prodajanja ni radi nestanovitnosti cen uže taka, da bi stvarjala samo po sebi ves posel kot stavo ali igro, in to zlasti takrat ne, kedar pogodnika nista mislila zgolj na to, da bi igrala na rast in pad (§ 1267. obč. drž. zak.). Iz okolnosti, ker se glase poslovi na izročitev, odnosno na pridobitev javnih vrednot na rok, se ne more še trditi, da gre tu za igre na rast in pad, kajti vsaka trgovinska spekulacija opira se na nestanovitnost cen tržnih predmetov; take spekulacije so v naravi trgovine in vsled tega ne morejo se na nje uporabljati določila §-a 1271. obč. drž. zak. Iz preje navedenih prilog se tudi ne more izvajati nikakoršna igra ali stava in gledé na to, da se mora izvajati iz teh prilog dolžnost za jedno stranko, da vsprejme, za drugo stranko pa, da izroči o določenem roku javne vrednote za določeno ceno, smatrati se mora gotovim, da nosijo taki poslovi na sebi vse značaje kupno-prodajne pogodbe v smislu §-a 1053. obč. drž. zak., vsled česar je je treba razsojevati ne po določilih XXX., nego po določilih XXIV. poglavja obč. državljanskega zakonika. — Ko se je ovrгло le-to toženčevo očitaje zoper pravo naravo zadevnih pravnih poslov, razpravljati je toženčeva tajenja, da ni dal tožiteljici nobenega naročila, da bi zanj kupovala in prodajala javne vrednote bodisi na Tržaški borzi, bodisi kje drugje, da tožiteljica nikakor ni izvršila umišljenih kupo-prodajnih naročil ne v svojem, ne v toženčevem imenu in da vsled teh umišljenih naročil tožiteljici nikakor ni ostal dolžan vtoženih 19.066 gld. 25 kr. Omeniti je pa treba, da tožitelj ni izpodbijal pojedinih zneskov, stvarjajočih tožbi priloženi konečni račun in se mora v smislu §-a 23. dv. dekr. z dne 1. maja 1781,

št. 13. in z dne 1. septembra 1786, št. 573. z. j. z. smatrati, da je toženec molče priznal pravilnost, resničnost in pravičnost vseh toček računa. Uvaževati je v tem pogledu tudi, da je toženec izrecno v razpravi izjavil, da je vpogledal v tožiteljičine trgovske knjige, iz katerih se je izpisal omenjeni račun, in da je je našel brez pogrješkov. Kakor se je uže omenilo, priznal je toženec resničnost in pravičnost zneskov, vpisanih po tožiteljici vsled njegovih pisem in priznal, da je podpisal priložena pisma. Vsled tega je v smislu §-ov 113. in 114. dv. dekr. z dne 1. maja 1781, št. 13. z. j. z. povsem vrjeti tem listinam zoper toženca gledé činov, o katerih so bila storjena. Radi teh zakonitih določil pa ni resno uvaževati toženčevih trditvev, da je jedno naročilo predložil tožiteljičin ravnatelj, da je izvirnik tega naročilnega pisma spisal isti ravnatelj in da je le-to pismo prepisal tožiteljičin pisar in da toženec ni drugzega storil, kakor da je podpisal, ker privatnim listinam vrjeti je povsem zoper one, ki so jih in naj si bode tudi samo podpisali lastnoročno in ker toženec ni niti trdil, da je bilo le-to pismo napisano proti njegovi volji ali da je je podpisal na golem in da je bilo proti njegovi volji napolneno s sedanjo vsebino (dv. odl. z dne 12. decembra 1785, št. 502. in z dne 4. maja 1784, št. 676. z. j. z.). Istotako toženec nikakor ni dokazal, da ni izvršila tožiteljica kupovanj in prodajanj javnih vrednot v smislu njegovih naročil. Ozirati se je še na to, da je priča V. G. potrdil tožiteljičine trditve, da je sam vsled toženčevih naročil s tožiteljico dogovoril na toženčev račun pri raznih strankah izročitev raznih javnih vrednot v določenih rokih. Toženec priznava tudi sam, da je dobil od tožiteljice pisma, glasom katerih so se izvršila njegova naročila tožiteljici, in je v pismu z dne 31. januarija 1887. l. potrdil prejem računa z dne 31. januarija 1887. l., po katerem je ostal tožiteljici dolžan 24.080 gld. 95 kr. V smislu kazenske razsodbe z dne 23. avgusta 1890, št. 11.012 toženec ni izpodbijal računov napravljenih po poškodovanki v tej kazenski pravdi in torej tudi ni izpodbijal tirjatve današnje tožiteljice v znesku 19.066 gld. 25 kr., nego le izpodbijal pravno podlago te tirjatve trdivši, da se opira na borzne igre. Tudi je toženec v dupliki priznal, da je tožiteljici v smislu priloženega konečnega računa ostal dolžan vtoženi znesek in je le zahteval izločitev iz računa onih zneskov, ki so narasli iz igre in radi katerih tožiteljica ne bi mogla imeti tožbene pravice. Temeljem vseh teh tesno zvezanih in prav za prav

drug na drugi opirajočih se dokazov in z ozirom na določila §-a 19. in čl. 34. trg. zak. smatralo se je dokazanim, da stvarjajo tožiteljčine trgovske knjige, iz katerih se je izpisal priloženi konečni račun, uže same po sebi poln dokaz o resničnosti vtožene svote in to tembolj, ker toženec ni trdil, da je znašala njegova imovina več, kakor je navedeno v tem računu, vsled česar se je moral toženec obsoditi v plačilo vtoženega zneska.

Višje deželno sodišče v Trstu premenilo je pa na apelacijo toženčevo z rzsodbo z dne 30. avgusta 1893, št. 2307 prvosodno rzsodbo in odbilo tožbeni zahtevek.

Razlogi:

Tožiteljica trdi, da ni delovala v poslovih vršivših se med njo in tožencem, ki stvarjajo predmet navzočne pravde, v svojem imenu nego kot opravnica (komisijonerka) na račun toženca. To trditev ovrgavajo pa priložena pisma, s katerimi se je toženec zavezal, sprejeti od tožiteljice, ki se je od svoje strani obvezala izročiti javne vrednote omenjene v istih pismih. Torej je dokazano, da ni šlo za opravniške poslove v smislu čl. 360. trg. zak., ampak za neposredne poslove tožiteljčine s tožencem, v katerih je nastopala kakor prema pogodnica in na svoj lastni račun. Ker so se ti poslovi nanašali na predmete in na vrednote javnega kredita, bila so vsa odnosna opravila nična in niso proizvajala nobene pravice in nobene zaveze ni jednemu ni drugemu pogodniku, ker so tožiteljici izrecno prepovedana po §-u 6. min. naredbe z dne 6. novembra 1855, št. 186. drž. zak.¹⁾ Po istem zakonitem določilu bila bi nična vsa opravila tožiteljice, če bi je izvršila tudi le kot opravnica toženčeva, kajti tudi v tem slučaju sklenila bi bila ta opravila v svojem imenu s tretjimi osebami, dasi na račun toženca. Uže iz tega razloga ni imela tožba nobene pravne podlage, a ne gledé na to je tožiteljčin tožbeni zahtevek povsem neutemeljen tudi iz drugih razlogov. Dokazano je v pravdi, da zadevna opravila, in zlasti oni navedeni na II. in III. mestu v razpredelu »dati« konečnega računa, niso bila sklenena na borzi in radi tega bil je toženec vsekakor upravičen

¹⁾ Ta min. naredba, ki je ustanova c. kr. priv. avstr. kreditnega društva za trgovino in obrt, premenjena je po poznejših ustanovah, kajti ne nahaja se več v najvišjih sklepih z dne 20. maja 1858, št. 8748, z dne 6. septembra 1871, št. 12.741, z dne 27. oktobra 1874, št. 5390, z dne 1. avgusta 1876, št. 9580, in z dne 30. aprila 1890, št. 6142.

očitati obema tema opravičoma, da se imata smatrati kot stavi ali igri (§ 13 zak. z dne 1. aprila 1875, št. 67. drž. zak.), a nikakor ne kakor ozbiljni kupo-prodajni pogodbi. Da sta ti opravili v resnici stvar borznih diferencij, razvidi se iz računa, kajti vanj je vpisan diff. livrer dne 1. februarija 1887. l. za 24.080 gld. 95 kr., dne 3. februarija 1887. l. pa za 19.321 gld. 6 kr. Iz teh vpisov in ako se uvažuje, da tožiteljica, vsprejemši predloge toženca v svojem odgovoru, ni določila predmeta prodaje, ampak se je sklicevala samo na nominalno vrednost javnih kreditnih listov, ne da bi bila naznačila pojedinih kreditnih listov po datovanji, številu in po pojedinih njih vrednostih, nedostaje za kupčijo z zaupanimi predmeti stvarnega svojstva prodajne pogodbe, zahtevanega po določilu §-a 1053. obč. drž. zak. Tožiteljica ni dokazala, da je za časa vsprejela toženčeve predloge, ali tudi pozneje posedovala ono množino javnih kreditnih listov ali javnih vrednot, katere je, kakor trdi, tožencu prodala in da je je torej mogla v resnici izročiti. Tu gre tudi za izvanredno množino javnih kreditnih listov in vrednot, vsaj ne bi toženec nikdar mogel plačati dne 31. januarija 1887. l. gorostasno ceno 381.590 gld. 50 kr. V predloženih obračunih zadovoljila se je tudi tožiteljica omeniti razločke med dogovorjenimi in borznimi cenami in ni dokazala, da je v resnici izročila kupcu javne vrednote in novčene svote. Iz vsega tega mora se sklepati, da v poslovih, vršivših se med obema pravnima strankama ni šlo za prave kupne pogodbe, ampak da je šlo za igro na borzi, za stavo, namerjeno na pridobivanje diferencij v smislu §-ov 1271. in 1272. obč. drž. zak. Naročila (pooblastila) toženčeva tožiteljici v prodajo javnih kreditnih listov, odnosno v prodajo vrednot ne premene narave poslov, ki so, kakor omenjeno, stave, iz katerih ne more tožiteljica pridobiti nikake tožbene pravice. Vsled tega so vsa ponujana dokazovanja neodločilna. Res je sicer, da prežajo v vseh trgovskih poslovi prodajalci in kupci na dobiček in da imata pri tem čestokrat obe stranki izgube, res je sicer, da so dobički in izgube često odvisni od slučajev. Toda ako so taki poslovi samo stave, treba je uporabljati gledé njih navedena zakonita določila. Ako se pa izločita iz razpredelka »dati« končnega računa opravili pod II in III v skupnem znesku 43.402 gld. 1 kr., skrči se toženčev o »dati« na 36.189 gld. 64 kr., njegovo »imeti« znaša pa po izločenji uže omenjene druge točke 48.990 gld. 5 kr., iz česar se razvidi, da toženec ni dolžan plačati tožiteljici vtožene svote.

Najvišje sodišče odbilo je redno revizijo tožiteljice ter z razsodbo z dne 20. marcija 1894. št. 14.037 potrdilo razsodbo druge instance iz naslednjih

r a z l o g o v :

Tožiteljica trdi v tožbi, da je sklenila kakor opravnica v svojem imenu, na račun toženca in po njegovem naročilu kupe in prodaje borznih vrednot, da ima vsled tega poslovanja dobiti od toženca po konečnem računu vtoženih 19.066 gld. 25 kr. in zahteva od toženca plačilo tega zneska s 6% obrestmi od dne sklenenega računa. Toženec priznava sicer, da je bil s tožiteljico v navedenih pravnih razmerah, priznava tudi, da so se nekateri poslovi sklenili po tožiteljici zanj. Izpodbija pa nekatere druge poslove, in zlasti ona, ki sta vpisana v konečnem računu njemu v dolg kakor differ. livrer, in sicer oni z dne 31. januarija 1887. l. s 24.080 gld. 95 kr. in oni z dne 3. februvarija 1887. l. z 19.321 gld. 6 kr. in trdi, da izhajata ta dva dolga iz diferencijalnih poslov, namreč iz igre na borzi, katerima zakon (§ 1271. obč. drž. zak.) odreka tožbeno pravico. Temu nasproti trdi pa tožiteljica, da so bili vsi ti poslovi resnični poslovi dobavljanja, skleneni po naročilu toženca na borzi, v času za borzo določenem in se torej z ozirom na določilo §-a 13. zak. z dne 1. aprila 1873, št. 67. drž. zak. nikakor ne more govoriti o stavi ali o igri. To trditev pa zanikuje toženec in tožiteljica je ni dokazala. Priča V. G., bivši mešetar v nekaterih poslovih, ki so predmet tožbe, izpovedal je celo, da nikdar ni posloval s tožencem na borzi in da toženec nikdar ni zahajal na borzo. Ker torej ne gre za poslove, sklenene na borzi, treba je pretresovati pravno naravo po tožencu izpodbijanih dveh poslov. Na ta poslova nanašajoče se listine so se priložile in se razvidi iz njih, da je bil temelj tema posloma od strani toženca pridobivanje borznih efektov za gotovo ceno, marsikedar pa tudi proti premiji, in sicer gledé prvega stavka s 24.080 gld. 95 kr. za dan 31. januarija 1887. l., gledé drugega stavka z 19.321 gld. 6 kr. pa za dan 31. marcija, 31. maja in 31. julija 1887. l. Iz priloženih toženčevih pisem vidi se, da se je dalo uže meseca januarija 1886. l. naročilo o dobavi zlate rente za dan 31. januarija 1887. l., da se je dne 6. februvarija 1886. l. postavila predmetom kupa za isti rok svota 25.000 gld. kot nominalna vrednost 5% ogerske rente za ceno po 93 gld. 25 kr., ob istem času druga svota 25.000 gld. kot nominalna vrednost iste ogerske

rente, toda za ceno po 93 gld. 36 kr., dne 3. februarja 1886. l. zopet svota 25.000 gld. kot nominalna vrednost iste ogerske rente za ceno po 93 gld. 40 kr. in istega dne še druga svota 25.000 gld. kot nominalna vrednost iste ogerske rente za ceno po 93 gld. 60 kr. Kakor dokazujejo priloge, bilo je dobaviti borznih efektov v skupni vrednosti 381.860 gld. do 31. januarja 1887. l., dne 31. marcija, dne 31. maja in dne 31. julija 1887. l. pa še drugih za 186.362 gld. 50 kr. Tožiteljica je morala z ozirom na gmotne razmere toženca dobro vedeti, da jej ne bode mogel plačati tako ogromne svote. Toženec tudi teh borznih efektov ni dobil, ampak dal je uže 30. januarja 1887. l. tožiteljici naročilo, prodati prvo stavko omenjenih efektov in je isto naročilo dal 3. februarja 1887. l. gledé druge stavke efektov. Tožiteljica nikakor ni dokazala, da je v istini izvršila dobave in prodaje in tudi ni zahtevala zase nikakoršne provizije, če ravno je v to v smislu čl. 376. trg. zak. upravičena i takrat, kedar je sama kupec in prodajalec. Ako se vse to pretresa, reči se mora, da ni jedna, ni druga stranka ni imela v mislih dobavljati ali prejemati borznih vrednot za to odločene dni, ampak je bila namera obeh strank le pridobivanje dobička, ki bi nastal iz diferencij med kurzi, po katerih je toženec kupoval, in med kurzi v dneh za dobavljenje določenih. Radi tega se ne more govoriti o opravniskih poslovih, temveč le o igri na borzi, naperjeni na dobiček iz diferencij v smislu §-ov 1271. in 1272. obč. drž. zak. Po navedenem zakonitem določilu se pa za ta dobiček nikogar ne more tožiti.¹⁾ T.

¹⁾ Štiri druge jednolične pravde med istima strankama razsodile so se konečno v prvi in drugi instanci v smislu tu navedene razsodbe prve stopnje. V tem smislu glasé se tudi razsodbe najvišjega sodišča z dne 10. junija 1857, št. 4196 G. U. 380, z dne 24. januarja 1863, št. 13.307 G. U. 1871, z dne 23. aprila 1872, št. 1195 A. Cl. 367, z dne 30. marcija 1872, št. 14.802 A. Cl. 358, z dne 5. avgusta 1875, št. 4442 A. Cl. 601, z dne 17. novembra 1876, št. 8429 A. Cl. 700, z dne 15. marcija 1877, št. 8625 A. Cl. 721 in nemškega državnega sodišča v Berlinu z dne 19. aprila 1893. l., katero je priobčila »Triester Zeitung« dne 24. maja 1893. l.

b) Utrditvena pravda. Dopustnost glavne prisege.

Okrajno sodišče v J. B. je v pravdi Matije N. proti upuščini Andreja F. po oglasenih dedicih Antonu in Martinu F. in Mariji G. radi priznanja plačil po dognani razpravi v skrajšanem

postopku in pri isti v repliki skrčenem tožbenem zahtevku z razsodbo z dne 16. marcija 1893, št. 1737 spoznalo za pravo:

Tožbeni zahtevek: »Tožena zapuščina dne 9. oktobra 1890. l. umrlega Andreja F., ki jo zastopajo Anton F., Martin F. in Marija G., je dolžna pripoznati, da je zapustnikova tirjatev iz poravnave z dne 13. novembra 1882, št. 8077, zavarovana z izvršilno zastavno pravico pri tožiteljevem zemljišči vlož. št. 16 k. o. S., v znesku 120 gld. s prip. potom plačila v toliki meri ugasnila, da dolžuje Matija N. v zapuščino Andreja F. le še 49 gld. 45 kr. in 8% obresti za čas od 10. julija 1889. l. dalje« — se zavrne in ima tožitelj Matija N. tožencem na 30 gld. 44 kr. določene stroške plačati.

Razlogi:

Na tožiteljevem zemljišči vl. št. 16 k. o. S. vknjižena je, kakor priznано (§ 107. o. s. r.), temeljem tusodne poravnave z dne 13. novembra 1882, št. 8077 izvršilna zastavna pravica za tirjatev rajncega Andreja F. v znesku 120 gld. z 8% obrestmi za čas od 13. novembra 1882. l. dalje. — Tožitelj trdi, da je plačal dne 14. maja 1883. l. 8% obresti od te tirjatve za prvo leto to je do 13. novembra 1883. l. v znesku 9 gld. 60 kr., da je dalje plačal na račun omenjene tirjatve dne 14. maja 1883. l. znesek 44 gld., dne 4. novembra 1885. l. znesek 30 gld. in dne 6. decembra 1887. l. znesek 25 gld. V repliki priznavši od tožencev zaznamovane troške vknjižbe izvršilne zastavne pravice za navedeno tirjatev v znesku 5 gld. 3 kr. kot likvidne, zaračuni svoja delna plačila tako, da odbije od prvega obroka 44 gld. te stroške in ostali znesek 38 gld. 97 kr. odračuni od glavnice, vsled česar bi znašal njegov dolg dne 14. maja 1883. l. 81 gld. 3 kr. Drugi dne 4. novembra 1885. l. plačani obrok 30 gld. odbije od zneska 93 gld. 81 kr., ki se sestavlja iz dne 14. maja 1883. l. ostale glavnice 81 gld. 3 kr. in od nje do 4. novembra 1885. l. naraslih 8% obrestij v znesku 12 gld. 78 kr., vsled česar bi njegov dolg dne 14. novembra 1885. l. znašal 63 gld. 81 kr. Dne 6. decembra 1887. l. plačani tretji obrok v znesku 25 gld. odbije od zneska 74 gld. 45 kr. (ki se sešteje iz dne 4. novembra 1885. l. ostale glavnice 63 gld. 81 kr. in od nje do 6. decembra 1887. l. naraslih 8% obrestij v znesku 10 gld. 64 kr.), tako da znaša ostanek dolga dne 6. decembra 1887. l. 49 gld. 45 kr. Tožitelj se izreče pripravljenim ta znesek 49 gld. 45 kr. z

8 $\frac{1}{2}$ obrestmi od 10. julija 1889. l., od katerega dneva namreč toženci trdijo, da se je zadnje triletno zastaranje obrestij pretrgalo, plačati vsak hip v toženo zapuščino, da pa tega ne more storiti, ker nasprotniki, ki reprezentujejo kot oglašeni dediči omenjeno zapuščino, nečejo vsprejeti od njega ponujanega zneska 49 gld. 45 kr. z dotičnimi obrestmi. Iz lastnih navedeb tožitelja izvira torej, da so v tem slučaju podani vsi pogoji §-a 1425. obč. drž. zak., da bi imel torej tožitelj, ki trdi, da njegovi upniki niso hoteli vsprejeti od njega ponujanega ostalega zneska dolga iz poravnave z dne 13. novembra 1882, št. 8077, ta znesek položiti v sodno shrambo, kakor to določno veva § 1425. obč. drž. zak. in potem to položitev tožbenim potom opravičevati. Nikakor pa ne gre, da se upniki preganjajo s tožbo, v kateri se na podlagi napovedanih delnih plačil napravi račun o tirjatvi zavarovani z izvršilno zastavno pravico in da se ta račun in iz njega izvirajoč tožbeni petit v repliki vsled navedeb tožencev zopet spremeni. Tožitelj hoče se torej s to tožbo izogniti določbi §-a 1425. obč. drž. zak. dobro vedoč, da bi moral sodno položitev v plačilo ponujanega ostalega zneska svojega dolga do zadnjega krajcarja opravičevati. Uže iz teh vzrokov morala se je tožba kot neutemeljena zavrnuti in se ni bilo spuščati v daljnje navedbe strank in od njih ponujane dokaze.

V apelaciji navaja tožitelj: Jaz sem hotel pri oskrbniku zapuščine Andreju F. plačati svoj dolg. Ta oskrbnik pa ni hotel o tem ničesar slišati, da sem sploh kaj plačal na račun svojega dolga. Res je, da bi bil lahko oni znesek, kojega sem bil po svoji lastni trditvi še dolžan v navedeno zapuščino, položil v sodno shrambo. Tega pa nisem hotel storiti, ker vem, da mi morajo tudi §-i 176 in pozneji o. s. r. pomagati. Vsled tu navedenih zakonitih določeb je utrditvena pravda brezdvomno dopustna. Sklicujem se tudi na § 1428. obč. drž. zak., ki določuje, da ima upnik vsako plačilo na račun na dolžnem pismu potrditi. Ker mi upnik v tem slučaju na dolžno pismo namestujočej sodnej poravnavi mojih plačil ni potrdil, sem tudi upravičen to potrdilo pravdnim potom zahtevati, kar se je ravno zgodilo s to utrditveno tožbo. —

Višje deželno sodišče v Gradci je z razsodbo z dne 21. junija 1893, št. 4544 tožbi ugodilo ter spoznalo na prisego tožiteljevo o delnih odplačilih z dne 14. maja 1885. l. v zneskih

44 gld. in 9 gld. 60 kr., z dne 4. novembra 1885. l. v znesku 30 gld. in z dne 6. decembra 1887. l. v znesku 25 gld.

Razlogi:

Zahtevak tožbe naperjen je na utrditev pravnih razmer in o nje dopustnosti ne more biti dvoma gledé na določbe §-ov 176. in sl. o. s. r. Iz tožbe ni razvideti nikake opozicije proti izvršbi, koja bi pa tudi ne ovirala namere tožiteljeve, da potom razsodbe utrdi še preostajajočo tirjatev tožene zapuščine. Stališču prvotnega sodnika se torej ne more pritrditi.

Po pravnih spisih znašala je tirjatev Andreja F. iz sodne poravnave z dne 13. novembra 1882, št. 8077 dne 14. maja 1883. l. na glavnici . . . . . 120 gld. — kr.
 na 8% obrestih od 12. novembra 1882. l. . . . . 5 » 11 »
 in na izvršenih troških . . . . . 5 » 03 »
 skupaj . . . . . 130 gld. 14 kr.

Tožitelj trdi, da je dne 14. maja 1883. l. na glavnici . . . . . 44 gld. — kr.
 na obrestih pa . . . . . 9 » 60 »

skupaj torej . . . . . 53 gld. 60 kr.

plačal, vsled česar ostaja še tirjatev v znesku . . . . . 76 gld. 54 kr.
 8% obresti od 14. maja 1883. l. do 4. novembra 1885. l. znašale so . . . . . 15 gld. 16 kr.
 in je skupna tirjatev do 4. novembra 1885. l. narastla na . . . . . 91 gld. 70 kr.

Tega dne plačal je tožitelj, kakor zatrjuje, znesek . . . . . 30 gld. — kr.
 in je ostanek tirjatve znašal vsled tega . . . . . 61 gld. 70 kr.

Dalje so natekle 8% obresti (od 4. novembra 1885. l. do 6. decembra 1887. l.) v znesku ter je ostala tega dne še tirjatev zapuščine v znesku . . . . . 72 gld. 05 kr.
 ter po isti dan plačanih . . . . . 25 gld. — kr.
 še . . . . . 47 gld. 05 kr.
 katero svoto je bilo plačati z 8% obrestmi, od 6. decembra 1887. l. naprej tekočimi.

Ker je toženka trditvam o teh plačilih ugovarjala, spoznati bilo je na naloženo in od nje vrneno glavno prisego. Tožitelj je tudi ugovarjal zastarelost čez 3 leta zaostalih obrestij in je bila dolžnost tožencev, da doženejo prejenjano zastarenje. V tem oziru trde toženci: da je tožitelj 10. junija 1892. l. v pisarni njihovega zastopnika izjavil, da dolžuje 120 gl. glavnice z 8% obrestmi in da je odplačal na ta račun 100 gl.; da je najti v tej izjavi pripoznanje tudi gledé vseh zaostalih obrestij in da je tako njihovo zastarenje pretrgano. Te trditve pa se ne more odobriti, ker je ta izjava presplošna in prenedoločna in se je ne more nikakor razširjati tudi na uže zastarele obresti tem manj, ker se dotični tožiteljev ugovor ne opira na še-le tekoče temveč na uže dovršeno zastarenje. Če se pri tem položaji dokažejo delna odplačila tožiteljeva, smatrati je tudi s pravne strani zahtevek tožbe utemeljenim.

V reviziji izvajajo toženci, da ni misliti tožbe na utrditev obstoječe delne tirjatve, da je dopustitev take tožbe v protislovji z dv. dekretom z dne 22. junija 1836, št. 145. z. j. z., ki dopušča le po celotnem plačilu tirjatve tožbo na pripoznanje ugasnelosti dolga; da bi bil upnik sicer vsikdar v nevarnosti, da ga dolžnik hudomušno zaplete v drago pravdo. Tožbo je uže zato odbiti, ker tožbeni zahtevek po kojem se ima ravnati razsodba, gre na utrditev dolga v znesku 49 gl. 45 kr. s pr. in ne, kakor se je v repliki skrčil zahtevek, 42 gl. 70 kr. s pr. in ker v takih tožbah ne gre preminjati petita. Glavna prisega je samosvoja in vseskozi nedopustna, ker toženci o okolnostih, katere tožitelj navaja, nimajo neposredne vednosti niti si je ne morejo pridobiti, ker niso nikdar občevali z zapustnikom. Tožitelj moral bi vsaj navesti nekaj okoliščin, iz katerih bi se dalo sklepati o verjetnosti njegovih trditev. Deferent mora vsaj povedati, zakaj more delat razpolagati o prisegi.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dne 18. oktobra 1893, št. 10294 potrdilo višjesodno razsodbo iz njenih stvarnih in zakonitih ter sledečih

razlogov.

Toženci ne navajajo nikakih okolnostij, ki bi izključevale njihovo zmožnost poizvedovati in prepričati se o resničnosti tožiteljevih trditev in zato ni jasno, da so bili primorani vrniti naloženo glavno prisego ter se vsled tega tudi ne da govoriti o samosvoji prisegi tožitelja.

Dr. F. Vilfan.

c) K malotnemu postopku.

Vsled tožbe Lovrenca Š. obsodilo je okrajno sodišče na B. z rzsodbo z dne 1. marcija 1894, št. 1171 v malotnem postopku toženca Jurija Š., da mora tožitelju plačati vtoženi znesek 50 gld. s 5% obrestmi od 1. januarija 1894. l. Ker je tožiteljev zastopnik pridržal si pravico, da bode pozneje zaznamoval troške, razglasila se je rzsodba le tako, da mora toženec tožitelju povrniti tudi pravdne troške v 8 dneh, da se izogne izvršilu. Toženec pri-
glasil je ničnostno pritožbo in zahteval, da se mu vroči odpravek rzsodbe. V odpravku rzsodbe, kateri se je vročil tožencu dne 17. marcija 1894. l., glasi se, da mora toženec povrniti tožitelju tudi na 31 gld. 80 kr. odmerjene sodne troške. Uže dne 12. marcija 1894. l. vložil je pa tožitelj prošnjo za izvršilno rubežen, kateri se je ugodilo z odlokom z dne 12. marcija 1894, št. 1420.

Proti temu odloku vložil je toženec rekurz. Višje deželno sodišče razveljavilo je z odločbo z dne 2. maja 1894, št. 4549, ugodivši rekurzu, prvosodni odlok, uvažuje, da se je sicer, kakor se razvidi iz spisov, z rzsodbo, katera se je dne 1. marcija 1894. l. proglasila, izreklo, da mora toženec povrniti tožitelju tudi pravdne troške, da se je pa svota troškov določila šele v odpravku rzsodbe, ki se je vročil dne 17. marcija 1894. l.; uvažuje, da se torej v §-u 75. mal. post. določeni osemdnevni rok za plačilo po rzsodbi, dolžnega zneska ne more računati od 1. marcija, t. j. dne, ko se je rzsodba nepopolno razglasila, ampak od 17. marcija, t. j. dneva vročitve rzsodbe, vsled česar je prošnja vložena dne 12. marcija 1894. l. prezgodnja. Tudi se je naložilo izvršitelju, da mora izvršencu povrniti troške rekurza v osmih dneh izogibom izvršila.

Proti rzsodbi vložil je pa toženec tudi ničnostno pritožbo, opiraje se med drugim tudi na § 78., odst. 6. in 7. mal. post., ker tožitelj pravdnih troškov ni takoj pri razpravi zaznamoval in se z ustno rzsodbo toženec ni obsodil v povrnitev pravdnih troškov v določenem znesku.

Višje deželno sodišče v G. zavrnilo je pa ničnostno pritožbo z odločbo z dne 2. maja 1894. l., št. 4521 iz sledečih razlogov: Ničnostni razlog §-a 78., odst. 6. in 7. mal. post. ne nahaja se v tem, češ, da pri razglasitvi rzsodbe obojestranski troški niso bili še znani in da bi tožencu ne bilo mogoče, ugovarjati proti

visočini. Kakor se vidi iz uradne opombe na razpravnem zapisniku, pridržala sta si zastopnika strank sama, da zaznamujeta troške v posebni vlogi, in po uradnem poročilu sta tudi izjavila, da se naj s tem ne zadržuje razglasitev razzodbe in naj se svota troškov, ki se bodo odmerili, pozneje ustavi v odpravek razzodbe. Po občih pravdrih določbah, katere veljajo v smislu §-a 88. tudi v malotnem postopku, se pa s tem nikakor ni zakrivila ničnost, ker zakon radi takega postopanja izrecno ne določuje ničnosti (res. z dne 31. oktobra 1785, št. 489. z. j. z.). Tudi se je s tem, da so se v pismenem odpravku razzodbe, potem ko sta stranki vposlali troškovnika, s številkami določili troški, ki se imajo povrniti tožitelju, le do cela sodilo o tožbenem zahtevku (248. o. s. r.).

d) Dvorni dekret z dne 23. avgusta 1819, št. 1595. z. j. z. posebno § 6. istega velja tudi za razpravljanje o začasnem odločenem bivališči in odločeni preskrbi zakonskega družeta.

Na prošnjo soproge A. B. za dovolitev začasnega odločenega bivališča in začasno alimentacijo pozvalo je okrožno sodišče v B. prosilkinega soproga C. k naroku, ne da bi ga opozorilo na nasledke izostanja. Slednji je od naroka izostal, sodišče je vzelo, da se je odrekel odgovoru, ter je odločilo po prosilkinem zahtevanju.

Vsled priziva soproga C. je višje dež. sodišče v G. odlok prve stopinje, kot prezgoden, razveljavilo, ter odredilo, naj se po določilih §-a 6. dv. dekr. z dne 23. avgusta 1819, št. 1595. z. j. z. o prošnji A. B. odredi nov narok, potem zakonito postopa ter končno izreklo, da se ima o zabeleženih prizivnih troških določiti ob jednom s konečnim razzodilom o prošnji sami. Višje sodišče je pri tej odredbi uvaževalo, da se je v dvornem dekretu z dne 23. avgusta 1819, št. 1595. z. j. z. določeni postopek, po njegovih početnih besedah samih, izdal zato, da bi natančneje določil v §-ih 94., 97. in 107. obč. drž. zak. omenjeni uradni postopek, vsled česar pa je predpis §-a 6. tega dekreta uporabljati tudi v tem slučaju, ki se tiče dovolitve odločenega bivališča v smislu zadnjega odstavka v §-u 107. obč. drž. zak. Uvaževalo se je dalje, da po navedenem predpisu ni smatrati, da je prizivatelj odrekel se odgovoru in zagovoru na vlogo njegove soproge, ker se ni zglasil k

naroku, odrejenemu z odlokom brez določbe o nasledkih izostanja. O zabeleženih prizivnih troških ni bilo razsoditi, ker se tačas tudi ne more izreči, katera stranka je zmagala in katera je zmagana, vsled česar je to razsodilo bilo prepustiti tistemu stadiju, v katerem se more presoditi potreba pravnega pomočka, kateri ne bi bil potreben v zagovarjanje, ako prizivalec konečno v stvari propade.

Najvišje sodišče je na revizijski rekurz prosilke A. B. z razsodilom z dne 20. septembra 1892, št. 10902 potrdilo naredbo sodišča 2. stopinje iz istih razlogov in uvazujoč dalje, da po §-u 107. obč. drž. zak. določene in z dv. dekr. z dne 23. avgusta 1819, št. 1595. z. j. z. urejene uradne poizvedbe nimajo odpasti zato, ker je izrek o zaprošenem odločenem bivališči in vzdržavanji bolj ali manj silen in ker v tem slučaju ni okolnosti, ki bi v varnost prosilke zahtevale sodnikovega razsodila, ne da bi se bil nasprotnik poprej zaslisal. Najvišje sodišče je konečno določilo, da ima A. B. sama trpeti troške brezuspešnega revizijskega rekurza. *V.*

Kazensko pravo.

Paznika prisilne delavnice smatrati je uradnikom po smislu §-ov 101. in 153. k. z.

Deželno sodišče v Ljubljani je z razsodbo z dne 22. decembra 1893, št. 13161 prisiljenca Frana F. spoznalo krivim hudodelstva težke telesne poškodbe po §-u 153. k. z., ker je dne 16. novembra 1893. l. poučujočemu pazniku prisilne delavnice v Lj., Ignaciju K., vrgel skledico ob glavo ter tako premišljema na životu poškodoval javnega uradnika, ko je opravljal svoj poklic.

Proti tej razsodbi vložil je obtoženec ničnostno pritožbo oprto na ničnostni razlog §-a 281., št. 10. k. pr. r., češ, da paznik deželne prisilne delavnice ne more biti predmet hudodelstvu po §-u 153. k. z., kajti on ni uradnik po smislu §-a 101. k. z., ker ne oskrbuje opravil vladarstva, marveč le opravila deželne oblasti.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dne 2. marcija 1894, št. 278 zavrglo ničnostno pritožbo.

Razlogi.

Trditev ničnostne pritožbe izvira iz napačnega razlaganja pojma, »opravila vladarstva«. Opravila vladarstva niso zgolj opravila, katera gre izvrševati državnim oblastim, marveč »obsegajo vse naprave javnega prava, po katerih se urejujejo javne, torej države same, celokupnosti ali vsaj določenih krogov državljanov tičoče se zadeve, in vsled katerih so državljani podvrženi v ono svrho potrebnim naredbam.« Kajti vladarstva ne opravlja zgolj državna oblast, marveč je izvršujejo tudi samoupravne oblasti v svojem zakonitem delokrogu. To kaže § 101. k. z., ki naglaša »neposrednje ali posrednje javno naročilo«, dalje tudi § 181. k. z., ki določujoč pojem javnega urada imenuje izrecno poleg državnega tudi občinski urad. Ni pa dvomiti, da spada med opravila vladarstva v navedenem smislu tudi oskrbovanje prisilne delavnice, katera naj izvršuje zakon z dne 24. maja 1855, št. 89. drž. zak. služi varnostnopolicijskim namenom države in je po smislu §-a 1., al. 2. zakona z dne 25. maja 1885, št. 90. drž. zak. deželi izročena v oskrbovanje.

M.

Iz upravne prakse.

a) Strankam, katere se v smislu § a 43. privilegijskega zakona z dne 25. avgusta 1852, št. 184. drž. zak. in §-a 35. izvršilnih propisov k temu zakonu zavrnejo na pravdno pot, se ne more določiti rok, v katerem bi jim bilo dognati privatno-pravne zahteve.

V pravdi A proti B zaradi kršenja privilegija je politično oblastvo I. instancije kazensko postopanje zaustavilo v smislu §-a 43. privilegijskega zakona in §-a 35. izvršilnih propisov k temu zakonu, ker sta toženec in tožitelj tekom obravnave izprožila več privatno-pravnih vprašanj, stranki pa zavrnilo na pravdno pot s pristavkom, da se bode kazensko postopanje nadaljevalo, kedar bosta stranki predložili pravokrepno razsodbo pristojnega sodišča gledé privatno-pravnih vprašanj.

To odločbo je c. kr. deželna vlada v L. potrdila z odločbo z dne 21. avgusta 1893, št. 9788.

Proti razsodbi c. kr. deželne vlade je vložil toženec rekurz na c. kr. trgovinsko ministerstvo zaradi tega, ker se tožitelju ni določil rok, v katerem bi imel vložiti tožbo pri pristojnem civilnem sodniku.

C. kr. trgovinsko ministerstvo je z odločbo z dne 31. marcija 1894, št. 10541 toženčev rekurz odklonilo, ker v zakonu ni utemeljen, kajti po §-u 43. privilegijskega zakona in §-u 35. izvršilnih propisov imajo politična oblastva v nastalih privatno-pravnih vprašanih stranke zavrniti jedino le na pristojno sodišče. Določitve roka, v katerem ima jedna ali druga stranka svoje privatno-pravne zahteve dognati, pa ne pozna niti privilegijski zakon, niti ne njega izvršilna naredba. —*k.*

b) Povrnitev troškov zastopstva v političnem, posebno vodo-pravnem postopanju.

Z vlogo de pr. 28. majnika 1892, št. 11246 pritožil se je A pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Ljubljani, češ da oskrunja strojar B na zdravju škodljiv način potok, imenovan »hribska voda«. Po izvršenem ogledu na lici mesta, pri kojem je zastopal ovadnika odvetnik, spoznalo je imenovano glavarstvo z razsodilom z dne 26. septembra 1892, št. 12458 ovadenca B krivim prestopka po §-u 48. zakona z dne 15. majnika 1872, št. 16. dež. zak. kranj. oziroma cesarske naredbe z dne 20. aprila 1854, št. 96. drž. zak., storjenega s tem, da je B opetovano oskrunjal »hribsko vodo« na način, ki je zdravju škodljiv, oziroma s tem, da ni spoštoval izdane ukaza z dne 4. januarija 1892, št. 62, s kojim se mu je prepovedalo oskrunjati »hribsko vodo« pri izvrševanju strojarske obrti; naložila se je hkrati B-ju po smislu §-a 48. zakona z dne 15. majnika 1872, št. 16. dež. zak. kranj. in oziroma po smislu §-a 11. ces. naredbe z dne 20. aprila 1854, št. 96. drž. zak. globa 50 gld.; obsodil se je tudi, da povrne troške kazenskega in izvršilnega postopka. Navedena pritožba imela je tudi v tem uspeh, da se je B-ju zaukazalo, naj tekom 14 dnij prosi politično oblast odobrenja naprav strojarije, nahajajoče se ob »hribski vodi«, ker bi se

mu sicer strojarija takoj in, če treba, siloma zatvorila. Gledé stroškov A-jevega zastopnika izreka pa rzsodilo, da ne gre teh prisoditi, ker treba k takemu prisodilu posebne, izrecno v zakonu normirane določbe. Ker pa gre v predležečem slučaju zgolj za kazensko stvar, ki je pa politični judikaturi odkazana in ker ne vsebujejo norme, urejevajoče politični kazenski postopek, nikakega določila gledé troškov zastopstva, ni moči ugoditi zahtevi ovadnikov, akoprav je ovadnec podlegel.

Proti slednji določbi, zadevajoči troške A-jevega zastopstva, vložil je A rekurz, kojemu je c. kr. deželna vlada z naredbo z dne 10. aprila 1893, št. 2168 ugodila ter, razveljavši rekurovani del rzsodila, spoznala, da mora propala stranka povrniti na 46 gld. 60 kr. odmerjene troške A-jevega zastopstva, narasle tekom kazenskega postopanja. Ni se pa ugodilo zahtevku, naj se prisodijo tudi troški rekurznega postopanja.

Razlogi:

Predležeče postopanje bilo je povsem vodopravnega značaja, ker so bile naperjene A-jeve pritožbe v prvi vrsti proti onesnaževanju »hribske vode«; poizvedovanja na lici mesta bavila so se zato pred vsem z le-tem onesnaževanjem potoka in se je konečno spoznalo v rzsodbi na kazen po §-u 48. vodnega zakona. V vodopravnem postopanju je pa povračilo troškov zastopništva ne gledé na to, gre li za razpravni ali kazenski postopek, izrecno normirano, kajti § 76. kranjskega vodnega zakona določa, da je stvar političnih oblastij rzsoditi, koliko naj povrne propala stranka troškov, ki so narasli nasprotniku vsled odnosnega postopanja. Trebalo je torej tudi v predležečem slučaju naložiti propali stranki povrnitev troškov naraslih vsled postopanja pred prvo instanco. Odmerilo se je po smislu min. naredbe z dne 25. junija 1890, št. 129. drž. zak. o advokatskem tarifu. Povračilo troškov rekurznega postopanja ni bilo pripoznati, ker jih ni zakrivila propala stranka.

Rekurz, ki ga je vložil zoper to odločbo B, zavrnilo je c. kr. ministerstvo za poljedelstvo glasom poročila na c. kr. ministerstvo za notranje stvari z dne 31. okt. 1893, št. 17161 ter potrdilo odločbo druge instance uvažujé, da je B razpravo sam zakrivil z nedovoljenim torej zakrivljenim onesnaževanjem »hribske vode«. Pri obravnavi razpravljalo se je o gospodarstvenih interesih A-jevih, namreč

o varstvu dobave čiste pitne in gospodarske vode za slednjega posestvo, torej o zasebnih zadevah; gledé troškov razprav o zasebnih zadevah določa pa § 76. vodnega zakona za Kranjsko, da jih mora povrniti propala stranka; k troškom treba po smislu §-a 62. l. c. šteti tudi one odvetniškega zastopstva. Večja ali manjša važnost predmeta zamore vplivati pač na vprašanje, v koliki meri je prisoditi troške, nikakor pa ne na vprašanje, prisoditi-li je sploh kake troške, kajti § 76. l. c. ne razločuje važnih zaved od manj važnih.

Dr. Foerster.

Književna poročila.

Mjesečnik pravnikičoga društva u Zagrebu prinaša v br. 5. za mesec majnik sledeči razpravi: Rapsodične misli o budućnosti kaznenoga prava od Milana Rojca. Nastavak. — Zar tabularni posjed zaista nije posjed? Prevod v št. 6. in 7. „Juristische Blätter“ natisnjene razprave dr. F. Reinholda.

Civilprocessuale Grundsätze. Studie zu dem österr. Regierungsentwurfe einer Civilprocessordnung vom Jahre 1843 von Dr. Ignaz Kornfeld. Leipzig. Verlag von Gustav Fock. Ocenjevatelj te brošure v Jur. Blätter št. 16 let. leta naravnost pravi, da se je pri posvetovanji o načrtu novega civ. postopnika preiti ne bode moglo. Res so razlogi, s katerimi se pisatelj protivi nekaterim principom načrta, tako tehtovito utemeljeni, da se navedenemu izreku v Jur. Bl. vsekako pritrditi mora. Tudi se vpliv teh nazorov uže vidno kaže v permanentnem odseku za posvetovanje o načrtu.¹⁾ Vso tvarino obdelava pisatelj v štirih oddelkih, s predgovorom in dodatkom. V predgovoru očita načrtu, da se preveč oddaljuje od nemškega in francoškega civ. postopnika in da je zasnovan na podlagi, katerej v inozemskih zakonih sploh ni analogije, katera nima še nikakega pravnega znanstva, nobene pravno-zgodovinske dotrjenosti. V prvem oddelku (officiöse Ermittlung des Sachverhaltes) pobija v določbah §-a 198. in 199. načrta izra-

¹⁾ V določbo §-a 49. načrta, da mora odvetnik trpeti stroške, ki so vsled njegove malomarnosti ali krivde nastali, postavil je odsek na predlog referenta Bärnreither-ja, da ima odvetnik trpeti te stroške le tedaj, ako ga zadene „grobes Verschulden“. Določba istega §-a, da je stroškom, kateri zadenejo odvetnika, prištevati tudi tiste, ki so nastali vsled nepotrebnih navajanj v spisih, črtala se je na predlog navedenega referenta. K določbi §-a 59, ki izključuje dopolnitev aktorične kavicije, vsprejel se je dostavek odsekovega člana Abrahamovicza, ki dopolnitev dovoljuje. — Tako se je tudi določba, da se more narok preložiti le zaradi nepremagljivega zadržka, na predlog dr. Pergelta premenila tako, da je smeti preložiti ga tudi zaradi drugih važnih vzrokov. — Vse to pa predlaga Kornfeld v svoji brošuri,

ženo, oziroma iz njih sledeče načelo, da sme sodnik povsodi, tudi brez vednosti strank, celó proti njihovi volji odrediti poizvedbe o predmetu pravde. S tem postavljajo se civilno-postopne poizvedbe v jedno vrsto s kazensko-postopnimi, a prezira se, da v kazenskem pravu gre za določitev realnih od volje strank neodvisnih prikaznij, katere podvrže zakon kazni, v civ. pravu pa za določitev resnice ali neresnice trditev strank. Z inozemskimi zakoni dokazuje potem, da so navedene določbe načrta v vsem obstoječem postopnem pravu popolnem osamljene. Izvaja nadalje posledice, katere bodo vsled teh določeb nastopile za pravdo samo, za stranke in za sodnika. Vzlasti pomenito je, kar poudarja v pogledu na posledice za sodnika. Ker bode sodnik vodil pravdo izključno, stopil bode mej stranke, izgubil objektiviteto, napravljal napake in — kar bode najhuje — zaradi svoje avtoritete napak priznati ne bode mogel.

V drugem oddelku (Protokollarische Processinstruction) s silnim kopjem udriha po določbah o pripravljalnem postopanju pred sodnimi dvori in protokolovanji pred okrajnimi sodišči. Pripravljalno postopanje možno bode v vsaki pravdi pred sodnim dvorom in ker ni določbe, da bi se pri rešitvi pravde moralo v poštev jemati le ono, kar se je navajalo v ustni razpravi, uvažalo se bode pri razsoji tudi vse ono, kar je v spisih pripravljalnega postopanja. Posledica bode, da bode vsak odvetnik ves položaj, vse okolnosti razložil v spisih in imeli bodemo zopet pravo pravcato sedanje pismeno postopanje. Razlika bode le ta, da v bodočem postopanju vspešnejšemu navajanjem pravdo zadevajočih okolnostij niti določen ne bode. In ustna razprava, ki se sme vršiti po zaključenem pripravljalnem postopanju, bode vsled tega le brezpomembna formaliteta „nur geeignet, dem ganzen Verfahren die täuschende Schlussdecoration einer thatsächlich nicht vorhandenen mündlichen Processverhandlung mitzugeben“. S pikrim sarkazmom obrača se proti določbi o zapisovanji v postopku pred okrajnimi sodišči, ki propisuje „eine gedrängte, zusammenfassende, aber vollständige Protokollirung“ pravdne stvarine. V načrtu o ustnem sumarnem postopku z leta 1888. veljal je še Glaserjev izrek, da je protokolovanje smrt ustnega postopka in predlagalo se je slično z nemškimi civ. postopnimi redom, da bodi dovolj, ako si sodnik mej razpravo napravi zasebne zapiske, potem pa v razsodbi razloži dejanski položaj (Urtheilstatbestand). Sedaj pa sodnik protokoluj celo pravdo „gedrängt zusammenfassend, aber vollständig“, pač najtežji nalog juristične stilistike! Predočevati si je le, kako se bode ta določba praktično izvrševala. Sodnik bode morda po več ur razpravljaj pravdo ustno, potem pa naj se loti protokolovanja in prepira o tem, kaj ima priti v zapisnik, kaj ne. S tem prišli bodemo zopet na današnji položaj, sodnik bode, da se izogne prepiru z odvetniki o protokolovanji in svojej odgovornosti za to, ako bi se kaj dejanstvenega ne postavilo v zapisnik, prepustil protokolovanje odvetnikom.

V tretjem in četrtem oddelku razpravlja pisatelj pravne leke in prekluzije ter kontumac, a predaleč bi nas vodilo, navajati podrobnosti. Omenjeno bodi le, da pisatelj to stvarino obdelava s stališča doslej navedenih tez.

Musterprocesse. I. Der Besitzstörungsprozess. — Hugo v. Baltz-Balzberg. — Na Dunaji. 1894. — Manz. — Cena 60 kr.

Handbuch für Untersuchungsrichter, Polizeibeamte, Gendarmen etc. — Dr. H. Gross. — II. nat. — Gradec. 1894. — Lenschner & Lubensky.

Sammlung von Gutachten und Entscheidungen über den Umfang der Gewerberechte. Dr. Fr. Frey u. Dr. R. Maresch. — Na Dunaji. 1893. — M. Perles. —

Commentar zum Gesetze über das Verfahren ausser Streitsachen. Schuster. — IV. natis. — Na Dunaji. 1894. — Manz. — Cena 4 gld. 20 kr.

Die Neuerungen im Eisenbahnbetriebsreglement im Vergleiche zum Betriebsreglement v. J. 1874 u. unter Berücksichtigung des internationalen Uebereinkommens über den Eisenbahnverkehr. — Dr. J. Schwab. — Na Dunaji. 1894. — Waldstein.

Das Schiedsgericht im modernen Civilprocesse. Alf. v. Lindheim. — Na Dunaji. 1894. — Manz. — 3. nat. vel. 8° — 192 str.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. junija 1894.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Odbor sklenil je v svoji seji dne 8. t. m. oziraje se na slavnost, katera se vrši v Ljubljani dne 8. julija t. l., da se priredi društveni izlet v Novo Mesto na dan 15. julija t. l. V Novem Mestu osnoval se bode poseben pododbor, kateri bode poskrbel vse potrebno. Natančnejši program izletu objavil se bode po tukajšnjih dnevnikih, ker doslej še ni določen. Zanimanje za letošnji izlet je posebno na Dolenjskem jako veliko in nadejati se je obilne udeležbe. — Slovenska pravna terminologija je uže popolnoma dotiskana in izide najbrže še tekom tega meseca ali pa prve dni prihodnjega.

— (Odlikovanje.) Okrožnega sodišča predsednik v Celji dr. Adalbert Gertscher in višjega deželnega sodišča svetnik Avgust Urbas odlikovana sta z redom železne krone III. vrste.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: konceptnim praktikantom pri deželni vladi kranjski Hofbauer pl. Hohenwall; sodni pristav v Ložu dr. Edvard Volčič lokalnim komisarjem za agrarne operacije na Kranjskem; vladni konceptni praktikant v Radovljici Otokar Cernstein in pravni praktikant dr. Anton Kremžar avskultantoma na Kranjskem; pravni praktikant Alojzij Seliškar avskultantom za Štajersko.

— (Odvetniška zbornica kranjska) imela je dne 19. majnika t. l. svoj letni shod. Na dnevnem redu bile so dopolnilne volitve. Ob jednem vsprejel se je predlog gosp. dr. Tavčarja, da mora zbornica slovenske vloge tudi slovenski reševati.

— (Stara slovenska prisega.) Ravnokar izšla Stiasnyjeva knjižica „Kamnik“ navaja, da je v mestnem arhivu kamniškem sledeča slovenska prisega z dne 1. marcija 1735:

Jest Jerni Ballant: Jakob Ballant: Perfeschem Bogu Ozheto, Syno, inu Svetemo Duchu, Lube Divize Matere Marie, všem Boschym Svetnikam, inu Svetnizam, všem Nebeschkim Angelzam, ne na proschno, ne skufs schenkengo, ne is sovraschtva, ampak sa same pravize volla, De bi nam-rezh Mathaeus Preschern bil to zerkнено schrebie sam oderl, koker je moje govornjene od Befse do Befse zelo Refsnično, inu Mathaeus Preschern vte vischi popolnema po nadolschno obrezhen, koker meni pravi Bog po-maga. Prezhastita Brefs všega madescha spozheta Diviza inu Mati Boschia Maria ufse Boschije Svetnike, inu Svetnize, tudi Sveti Evangeli. inu nascha Catholska vera, na mojo pufsledno vro, kadar fse moja Duscha od tellefsa Lozhila Bode, aku fsem jest vte vische kervo perfsegal na Letem svezo sdej s pravizo straffan, tankei tudi od moigu Stuarnika Christusa Jesufsa Svete gnade inu miloste. Ja tudi od gmeinschoffte všech Svetnikou inu Svetniz na vekomaj odlozhen inu Ferdaman Bodem Amen.

— (Pomnoženje avskultantskih mest z adjutom.) Z novim letom se bodo pomnožila avskultantska mesta z adjutom po raznih krovinah. Na Kranjskem bode 20 tacih mest namestu dosedanjih 17; na Štajerskem se pomnožé od 43 na 46, na Koroškem od 15 na 18, v Primorji od 23 na 25, v Dalmaciji od 20 na 22.

— (Odloki v osebno in družbinsko-pravnih zadevah) uročevati morajo se po novi naredbi c. kr. pravosodnega ministerstva z dne 21. januarja t. l. v zavitku zapečatenem s sodnim pečatom, ako bi vsebina odloka ali njegovih prilog mogla žaliti udeležence ali škodovati njihovemu glasu.

— (Zemljiška knjiga v Trstu) še vedno ni urejena. Za Trst in tržaško okolico namreč do danes še ni deželnega zemljeknjižnega zakona in sicer zaradi tega, ker je tržaški mestni zbor vsprejemal doslej v vsak načrt določbo, da sme biti zemljiška knjiga pisana jedino le v italijanskem jeziku. Vlada zavrgla je vsled tega uže dva predloga. Mestni zbor se pa neče udati, torej ostane še vse pri starem.

— (Prošnje za sekvestracijo) kolekovati je po razsodbi c. kr. upravnega sodišča na Dunaji z dne 31. oktobra 1893, št. 3606 po tar. p. 43, lit. k) prist. zak. ne gledé, če se izrecno prosi vknjižbe ali ne, ako le vsebina prošnje meri na vknjižbo ali če je vknjižba neizogibna posledica prošnje.

— (Prijava h konkurzom) kolekovati je po naredbi finančnega ministerstva z dne 21. marcija 1894, št. 58, drž. zak. po tar. p. 43, lit. a, 1) in i) zak. z dne 13. decembra 1862, št. 89, drž. zak. s kolekom 12 kr. ozir. 36 kr. ravnaje se potem, če presega prijavljena tirjatev znesek 50 gld. ali ne.

Pregled pravosodstva.

291. Pravica živeža se ne more zarubiti (§ 448. obč. drž. zak.).

O. z dne 20. februarja 1894, št. 1977. G. Z. št. 22 ex 1894.

292. Če se vrši dražba v zapuščino spadajoče hiše radi zapustnikovega dolga, se ne odkažejo zapuščinske pristojbine iz skupila.

O. z dne 10. aprila 1894, št. 4311. G. Z. št. 22 ex 1894.

293. Da se uredi meje v smislu §-ov 850. do 853. obč. drž. zak. treba je privoljenja vseh udeležencev.

O. z dne 12. septembra 1893, št. 10028. J. B. št. 21 ex 1894.

294. S tem, da privoli zakupodajalec izvršilni prenos radi tirjatve na najemnici uže zarubljenih premičnin, ne izgubi svoje predpravice.

O. z dne 14. februarja 1894, št. 1278. J. B. št. 21 ex 1894.

295. Varnost, katero je dobil upnik za prvotno in zapalo tirjatev sodnim potom, se more izpodbijati le po §-u 6. in ne §-u 5. zak. z dne 16. marca 1884, št. 36. drž. zak.

R. z dne 21. novembra 1893, št. 12064. J. M. 979.

296. Pogodba, s katero izroče dolžnikovi stariši njegovi nevesti z ozirom na bližnjo ženitev gotov znesek v plačilo kupnine po nevesti zase kupljenega zemljišča, se ne more izpodbijati po upnikih soproga (ženina) na podlagi §-a 30., št. 4. zak. z dne 16. marca 1884, št. 36. drž. zak.

R. z dne 12. decembra 1893, št. 12322. J. M. 989.

297. Konvencionalna kazen mej trgovci se ne more sodno znižati (čl. 284. trg. zak.).

R. z dne 7. marca 1894, št. 2453. J. B. št. 21 ex 1894.

298. Trgovski pomočnik ne sme zahtevati plačila za čas, ki ga preživi kot rezervni častnik na orožni vaji.

R. z dne 6. marca 1894, št. 1733. J. B. št. 21 ex 1894.

299. Določba čl. 323. trg. zak. govori le o pravih mandatih, ne pa o ponodbah v smislu §-ov 318. do 322. trg. zak.

R. z dne 14. marca 1894, št. 2533, J. B. št. 19 ex 1894.

300. Toženec mora dokazati, da je upravičen zadrževati plačilo vtožene svote.

R. z dne 3. januarja 1894, št. 14962. J. B. št. 19 ex 1894.

301. Cesijonar ne sme zahtevati od cedenta zastopstva.

R. z dne 4. januarja 1894, št. 14837. G. Z. št. 17 ex 1894.

302. Konečni govor dovoliti se sme ne samo pri dovoljenih (§ 54. o. s. r.), ampak tudi pri dopuščenih (§ 53. o. s. r. in dvor. dek. z dne 15. januarja 1787, št. 620. z. j. z.) novih okolnostih v dupliki. — Novot ali pa vsebine končnega govora ni treba navajati.

O. z dne 24. januarja 1894, št. 822. J. B. št. 14 ex 1894.

303. Kuratela, katera se je izrekla tekom instruktorskega postopanja nad delatom radi blaznosti, ne ovira, da bi se razsodilo na položitev prisege po kurandu, ako jo je pravoveljavno vsprejel.

(Tožitelj vsprejel je v repliki po tožencu mu v ugovoru naloženo prisego (sum. post.), potem pa bil proglašen umobolnim. Njegov kurator je poudarjal, da se ne more spoznati na prisego. Sodišče je pa vender razsodilo na tožiteljevo prisego, ker ni izključena možnost, da bo mogel kurand položiti prisego, ko jo je nastopil. Vprašanje pa, če je to prisego smatrati storjeno, se ne more v pravdi rešiti.)

R. z dne 3. januarija 1894, št. 14965. J. B. št. 16 ex 1894.

304. V najemnem postopku mora odpovedovalec dokazati okoliščine, iz katerih izvaja pravico odpovedbe.

R. z dne 28. decembra 1893, št. 15004. G. Z. št. 15 ex 1894.

305. Sekvestracija dohodkov šole za petje je dovoljena, če tudi ta šola ni obrtno podjetje.

O. z dne 6. marcija 1894, št. 2799. G. Z. št. 23 ex 1894.

306. Da je bila kriva sodna svedočba brez pomena, ne izključi njene kaznivosti. Ravno tako ne, če se je po končanem zaslišanju prič svedočba preklicala.

R. z dne 23. julija 1893, št. 6282. J. M. 939. G. Z. št. 23 ex 1894.

307. Ako dovrši zapeljivec sam v §-u 128. k. z. omenjeno nenravno dejanje na osebi, katera se mu je zaupala v nadzorstvo, znači to idejalno konkurenco hudodelstev §-a 128. in 132. k. z.

R. z dne 16. marcija 1894, št. 809. G. Z. št. 23 ex 1894.

308. S tem, da se predloži v prihranitev višje vstopnine penzijskemu zavodu ponarejeni krstni list, ki navaja manjšo starost pristopnika, dovrši se hudodelstvo goljufije. Večkratno plačevanje premije ni nadaljevanje hudodelstva. Tudi če bi se v istini prejela kaka penzija, bi bilo to le izvrševanje po goljufiji dosežene pravice.

R. z dne 26. januarija 1894, št. 13852. G. Z. št. 20 ex 1894.

309. Kot priče zaslišati se smejo tudi osebe, ki so bile navzoče v dvorani, ko se je vršilo dokazno postopanje. — Ako noče izpovedati v §-u 152. k. p. r. omenjena priča, čitati se tudi ne sme zapisnik o njenih izpovedbah, katere je storila v preiskavi, v kateri se je odpovedala omenjeni svoji pravici.

R. z dne 4. novembra 1893, št. 10969. G. Z. št. 12 ex 1894.

310. Ničnostna pritožba, ki se opira jedino na odst. 4. §-a 281. (odst. 5. §-a 344.) k. pr. r., zavrniti se mora po §-u 1. št. 2. zak. z dne 31. decembra 1877, št. 3. drž. zak., ako se iz zapisnika glavne razprave ne more razvideti, da je pritoževalec v resnici stavil oni predlog, čegar odklonitev stvarja po njegovem mnenju ničnost.

R. z dne 28. junija 1893, št. 7657. J. Bl. št. 23 ex 1894.

Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, števil. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu števil. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, katera se dobiva pri knjigotržcu **Antonu Zagorjanu** velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika
z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

Dobiti je pri knjigotržcu **Ant. Zagorjanu**.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

Nemško-slovenska pravna terminologija.

V imenu društva „Pravnika“

uredil

dr. Janko Babnik

c. kr. sodni pristav.

Založila c. kr. dvorna in državna tiskarnica.

Pod tem naslovom pride slovenska pravna terminologija te dni na svitlo in stane, kakor se je začasno določilo **3 glđ. 50 kr.**, elegantno in trdno vezana **4 glđ. 10 kr.**, po pošti **15 kr. več.**

Vsakemu pravniku bode prepotrebna knjiga kaj izvrstno služila in želeti je, da si jo vsakdo naroči.

Naročila sprejema

Anton Zagorjan

knjigotržec v Ljubljani.
